

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

1. Կոմիտաս վարդապետ եւ Մանուկ Աբեղեան. Հազար
ու մի խաղ. ժողովրդական երգերան, առաջին լիսնեակ.
Վալարշապատ 1903. էջ 70. գ. 10 կողմ:

Մեր շնորհալի երաժշտագէտ և ժողովրդական երգերի
յայտնի ձայնագրող Կոմիտաս վարդապետը՝ հմուտ բանասէր պ.
Աբեղեանի հետ միասին, մի փղեցեկ գործ են ծրագրել. նրանք
մտադիր են հրատարակել հայ ժողովրդական երգերի մի ճո՛ւ
թողովածու, որի առաջին մասն է Հազար ու մի խաղի այս
յիսնեակը. Կար ժամանակ, որ առհասարակ տարածուած էր այն
կարծիքը, թէ հայ ժողովուրդը բանաստեղծութիւն չունի. շատ
փաստերի հետ այս փոքրիկ ժողովածուն էլ հաստատում է այդ
կարծիքի հիմնովին սխալ լինելը. Հայ ժողովուրդը միշտ ար-
տայայտել է իւր սրտի ուրախութիւնն ու վիշտը. ժողովրդական
բանաստեղծներ միշտ ունեցել ենք, միայն թէ մեր անհետա-
քրքրութեան շնորհիւ դրանք անյայտ են մնացել մեզ համար.
Եւրոպացիք էլ մեզնից տեղեկութիւն ստանալով՝ այն համոզումն
են կազմել թէ հայ ժողովուրդը բանաստեղծութիւն չունի:

Այս փոքրիկ ժողովածուի մէջ ժողովրդական բանաստեղ-
ծութեան այնպիսի գոհարներ կան, որ պատիւ կարող են բերել
ամեն ազգի ժողովրդական բանահիւսութեան. մի՞թէ ժողովուր-
դը յանցաւոր է, երբ անկեղծ կերպով իւր զգացմունքն է ար-
տայայտում, իսկ այդ զգացմունքը մեծ մասամբ վիշտ ու թա-
խիծ է. դարերի ընթացքում ժողովուրդը յուսահատուել է Աս-
տուծուն ու մարդկանց գանգատուելուց և ահա՛ նա բնութեանն
է աղերսում:

«Սարե՛ր, ձորե՛ր, դաշտե՛ր ու ջրե՛ր,
Մարմանդ-մարմանդ վաղող աղբիւրնե՛ր,

Մի վե՛ր կացէք, իմացէ՛ք,
Տեսէ՛ք իմ սըրտի ցաւերս
Հո՛վ արէք, սարե՛ր ջան, հո՛վ արէք,
Իմ դարդին դարման արէք:— (էջ 6)

«Ա՛խ կանեմ, արուն կու գայ.
Սե սըրտիս գարո՞ւն կու գայ...
Սարերին գարուն կու գայ
Սե սըրտիս արուն կու գայ... (էջ 19)

«Ա՛յ, հեա՛, հեա՛, սի՛րտըս,
Ճընճըղկան թե ա սի՛րտըս.
Քան պուտը կարմիր չը կայ,—
Բաց անեմ՝ սե ա սի՛րտըս: (էջ 31)

«Քա՛մի, մի՛ տա մեր դըռան,
Սիրտս ի մըրմուռ, աչքերս ի լաց.
Ասօր նըստիմ, էնքան տի լամ,
Քարէ կարկուտ աչքերէս գայ:

Քա՛մի, մի՛ տա մեր դըռան:
Իմ խոցերն է շատ-
Վանայ ծով զըմէն դեղ ընի,
Զիմ դառ վերբեր չի՛ դեղի:» (էջ 52)

Ահա՛ ձեզ թէ բանաստեղծութիւն, թէ գզացմունք և թէ
հոգեբանութիւն արտայայտող մըմունքներ: Սակայն.

«Սարերը հով չեն անում,
Իմ դարդին դարման անում» (էջ 1).

2. Ե. ԵՆՊԼԻԻՆԻ. Ի՞նչ է ճշմարտութիւնը. թարգ.
Մամբրէ վարդապետ. Վաղարշապատ. 1903. 64 էջ.
գ. 10 կօպ.

Քրիստոնէական ոգուով գրուած այս գրքովը ջատագո-
ւութիւն է սուրբ գրքի. հեղինակը բացատրում է, թէ մոլո-
րութիւն է երբ մարդիկ իբրեւ թէ հիմնուելով մարդկային բանա-
կանութեան վրայ, չեն ընդունում ս. գրքի ճշմարտութիւնները
գոթա իսկապէս ծանօթ չեն սբ. գրքի բովանդակութեանը
«Ով իրեն հաւատացող քրիստոնեայ է երևակայում և միևնոյն
ժամանակ գրագէտ է կամ կրթուած, նորա համար Ս. գրքի բո-